

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ב:

מוגש מאת 'הקו החרדי'

דיני ממונות - בשלשה [דיינים] גזילות וחבלות - בשלשה, נזק וח"ג, כפל, וד' וח' - בשלשה. האונס והמפתה, - בשלושה. מוציא שם רע - ר"מ: בשלשה, חכ"א: בכ"ג, שיש בו דיני נפשות. מכות - ת"ק: בשלשה. רבי ישמעאל: בעשרים ושלשה. עיבור החדש - בשלשה, עיבור השנה - ר"מ: בשלשה, רשב"ג: בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאין ונותנין, וטמירין בשבעה. ואם גמרו בשלשה - מעוברת. סמיכת זקנים ועריפת עגלה - ר"ש: בשלשה, ר"י: בחמשה. חליצה מיאונין נטע רבעי, ומעש"ש שאין דמיו ידועין - בשלשה. הקדשות בשלשה, הערכין המטלטלים בשלשה, ר"י: אחד מהן כהן. והקרקעות מ' וכהן, ואדם כיוצא בהן.

דיני נפשות בעשרים ושלשה.

הרובע והנרבע - בעשרים ושלשה

שנאמ וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה, ואומר וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרַגְנָה.

שור הנסקל - בכ"ג.

שנא השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור.

הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש - ת"ק: מיתתן בכ"ג. רבי אליעזר: כל הקודם לחורגן זכה. ר"ע: מיתתן בעשרים ושלשה.

אין דנין לא את השכמי, ולא את נביא השקר, ולא את כהן גדול ואין מוציאין למלחמת הרשות, אין מוסיפין על העיר ועל העזרות אין עושין סנהדריות לשכמים, ואין עושין עיר הנדחת -

- אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.

אין עושין עיר הנדחת בספר, ולא שלש, אבל עושין אחת או שתיים.

סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד

אָסְפָה לִי שִׁבְעִים אִישׁ וְגו', ומשה על גביהן, ר"י אומר: שבעים.

סנהדרין קטנה היתה של עשרים ושלשה

וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה שופטת, וְהִצִּילוּ הָעֵדָה מצלת, - הרי כאן עשרים.

ועדה היא עשרה עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב.

ומנין להביא עוד שלשה - שנאמר לא תהיה אחר רבים לרעת

שומע אני שאהיה עמהם לטובה, א"כ למה נאמר אחר רבים להטת?

-לא כהמיתך לטובה - על פי אחד, המיתך לרעה על פי שנים,

ואין ב"ד שקול - מוסיפין עליהם עוד אחד, הרי כאן עשרים ושלשה

ובמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין - ת"ק: מאה ועשרים. ב:

רבי נחמיה: מאתים ושלשים, כנגד שרי עשרות.

דיני ממונות בשלשה - גזילות וחבלות בשלושה

ר"א: היינו: מה הן דיני ממונות - גזילות וחבלות! ולא הודאות והלואות.

וצריכא: גזילות וחבלות שלא נאמר דאף הודאות והלואות בכלל דיני ממונות.

דיני ממונות - שעיקר דין 'שלשה' כתוב בגזילות וחבלות.

גזילות - [פסוק] וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים,

חבלות - [סכרא] מה לי חבל בגופו מה לי חבל בממונו.

תנא דמתני': דיני ממונות מה הן - גזילות וחבלות, - ולא הודאות והלואות.

א. התנא סבר עירוב פרשיות כתוב כאן [הלואה בפרשת שומרים] ומצד הדין

צריך גם מומחין, ורק כאן א"צ,

כ"ח: דבר תורה, גם דיני ממונות וגם דיני נפשות בדרישה ובחקירה,

- מְשַׁפֵּט אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם, אלא שאמרו דיני ממונות א"צ דרישה

וחקירה - כדי שלא תנעל דלת בפני לוויין.

ג. ואף אם טעו ישלמו - שאל"כ ק"ו שאתה נועל דלת בפני לוויין.

וקשה דא"כ תרתי תני: דיני ממונות בשלשה, גזילות וחבלות בג' מומחין.

ועוד: שלשה שלשה למה לי? אלא רבא: תרתי תני, משום דר"ח.

מדאורייתא חד גם כשר, דבְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עִמִּיתְךָ, אלא משום

יושבי קרנות. אבל בשלושה א"א שאין אחד מהם שלא יודע

ואם טעו ישלמו - דאל"כ כ"ש שיתרבו יושבי קרנות.

נפק"מ בשמואל: רבא לית לדשמואל שנים שדנו דיניהן דין, אלא שנקראו ב"ד חצופ.

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ג:

מוגש מאת 'הקו החרדי'

נוק וחצי נוק תשלומי כפל וד' וה' - בשלשה.

התנא שנה: 'נוק' ממון אף שהוא בכלל 'חבלות' - משום 'חצי נוק' שהוא קנס. ואף ל"ד ח"נ הוא ממון - אידי ד' וה' שממון שאין משתלם בראש כמו הקרן

דיני ממונות בשלשה [מומחים]

המקור לכך שצריך שלושה [ב' שיטות]

ת"ר: ר"א: 'ונקרב בעל הבית אל האלהים' - אחד, עד האלהים ובא דבר שניהם - שנים, אשר ירשיען אלהים - שלשה רבי יונתן ראשון תחילה נאמר, - ואין דורשין תחילות, שנדרש לגוף הדין אלא: עד האלהים ובא דבר שניהם - אחד, אשר ירשיען אלהים - שנים, ואין בית דין שקול - מוסיפין עליהן עוד אחד, - הרי כאן שלשה.

לא שחלקו אם דורשין תחילות, דלכו"ע אין דורשין תחילות.

לרבי יאשיה: א"כ נאמר ונקרב אל 'השופט', וכתוב אל האלהים - ש"מ למנין. ורבי יונתן: לשון דעלמא הזכיר אנשים אומרים: מי שיש לו דין יגש 'לדיין' למד שב"ד צריך להיות נוטה [אי זוגי שיוכרע, וא"כ סגי במקור לשנים] אחרי רבים 'להטת', - התורה אמרה: עשה לך ב"ד נוטה! לא שסבר כר"י דתנן: סנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד, ולר"י של שבעים! שהרי לר"י: רק בסנהדרין גדולה דכתיבי קראי, אבל לא בשאר ב"ד כדתנן: סמיכת זקנים ועריפת עגלה לר"ש - בשלשה, לר"י: בחמשה. ומעמו: וסמכו - שנים, זקני שנים, ואין ב"ד שקול - הרי חמשה! - אלא דר"א חלק על ר"י וסבר: שאפי' בשאר ב"ד - יכול להיות שקול! אלא לר"א המקור לכך שבדיני ממונות צריך שלושה - ק"ו מדיני נפשות.

ביאור שיטת רבי

ת"ר: דיני ממונות בשלשה, רבי: בחמשה, כדי שיגמר הדין בשלשה. לכאן משמע שלרבי: 'השלשה' שנאמרו היינו על גמר הדין! והקשה ר"א מעתה תהא סנהדרי גדולה צריכה מאה וארבעים ואחד, כדי שיגמר הדין בע"א? וסנהדרין קטנה מ"ה, שיגמר הדין בכ"ג?? אספה לי שבעים איש, - משעת אסיפה שבעים. ושפטו העדה, והצילו העדה - משעת שפיטת העדה. ונקרב בעל הבית אל האלהים - משעת קריבה שלשה. אשר ירשיען אלהים - שנים, ומה אלהים למטה - שנים אף אלהים שנא' למעלה - שנים, והיות ובעי' ב"ד מוכרע הרי חמש. וירשיען כתיב. ללא ו' - בכתיב חסר ואין לדרוש לשנים אלא לאחד.

רבי מרי"ו: רבי, וריב"ר, וב"ש, ור"ש ור"ע, כולם ס"ל: יש אם למקרא.

רבי הא דאמרן.

רבי"ד: ששאלוהו תלמידיו, יכול תהא יולדת נקבה טמאה שבעים [יום!] והשיבם: מה כשטיהר בזכר טיהר בנקבה כפלים, אף כשטימא בזכר - בנקבה כפלים. לאחר שיצאו: יצא ומחזיר אחריהם וא"ל: אי אתם זקוקים לכך, שבועיים קרינן, ויש אם למקרא. ב"ש: דכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת - כיפר, - דוּדָם זְבָחִיד יִשְׁפָּד. ובחטאת שתי מתנות. קרנת קרנת קרנת - שס"ל אם למקרא, ארבע למצוה, ושתיים לעכב ולב"ה: אף בחטאת, שנתנן במתנה אחת כיפר. - קרנות קרנת, קרנת - ארבע, [דס"ל אם למסורת ורק קרנות דרשו לשנים] שלש למצוה ואחת לעכב. ולא הכל למצוה דכפרה - שלא מצינו כפרה בלא מתנה ר"ש: דלת"ק שתיים כהלכתן, ושלישית אפילו טפה. אם למסורת. ולר"ש: שלש כהלכתן, ורביעית אפילו טפה. - אם למקרא. רבנן: - אם למסורת, בסכת, בסכת בסכות - הרי כאן ארבע. חד לגופיה, נותרו ג', והלכתא גרעה לשלישית והעמידתה על טפח לר"ש: בסכת בסכת בסכות - שש, דל חד לגופיה - נותרו ד', הלכתא גרעתא לרביעית, והעמידתו על טפח.

ר"ע: מניין לרביעית דם שיצאה משני מתים שמטמא באהל שנא' על כָּל נִפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֵא - שתי נפשות ושיעור אחד. ורבנן: נפשת כתיב. מתקופ ראב"י: וכי יש שלא סובר אם למקרא? והתניא בְּחֵלֶב אֱמוּוֹ יִכּוֹל בְּחֵלֶב, אמרת: יש אם למקרא! אלא: דכו"ע יש אם למקרא. וחקקן: דרבי סבר: ירשיען אלהים - אחריני [חוץ מהדיין עוד שני דיינים]. ורבנן סברו: ירשיען [חוץ מהדיין עוד אחד].

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ה.

מוגש מאת 'הקו החרדי'

ור"ב"ר לא חלקו רבנן עליו.

וב"ה גם מסכימים אם למקרא וטעם שבמתנה אחת בדיעבד כיפר:-
וכפר וכפר וכפר - מפני הדין. - שאף אם אל ניתנו כיפר.

א. ואף שהוא היקש: מה דמים האמורים למטה שנתן במתנה אחת כיפר, אף דמים האמורים למעלה שנתן במתנה אחת - כיפר.

ב. או מה דמים האמורים בפנים - חיסר אחת ממתנות לא עשה ולא כלום, אף דמים האמורים בחוץ - חיסר אחת ממתנות לא עשה כלום.

נראה למי דומה? דנין חוץ מחוץ, ואין דנין חוץ מפנים.

ג. או כלך לדרך זו: דנין חטאת וארבע קרנות, מחטאת וארבע קרנות, ואל יוכיח זה שאין חטאת וארבע קרנות!

ת"ל: וכפר וכפר וכפר - מפני הדין. כיפר אף שנתן רק שלושה, כיפר - אף שנתן רק ב', כיפר - אף שנתן רק א'.

ולפ"ז ביאר את דעות התנאים דלעיל

ור"ש: סככא לא בעי קרא, ולרבנן: סככא בעי קרא.

ור"ע: נפשת תרתי משמע, ולרבנן: נפשת - דעלמא משמע.

ויקשה: וכי לכו"ע יש אם למקרא?

והתניא: לר"ש: לטטפת לטטפת לטוטפות - הרי כאן ארבע,

לר"ע: א"צ, טט בכתפי - שתים, פת באפריקי - שתים.

אלא חלקו כששני קרא ממסורת. אבל חלב וחלב דכי הדדי ניהו - יש אם למקרא,

וקשה יראה יראה דכי הדדי ניהו וחלקו! דלר"ב: הסומא באחת מעיניו

- פטור מראיה. דיראה יראה - כדרך שבא לראות בשתי עיני,

כך בא ליראות בשתי עיניו!

אלא ראבד"א: לא תבשל גדי, - דרך בישול אסרה תורה.

ת"ר: דיני ממונות בשלשה, ואם היה מומחה לרבים - דן אפילו יחידי.

ה. רב נחמן וכן ר"ח: כגון אנ' דן דיני ממונות ביחידי.

איבעיא להו: כגון אנ' - דגמירנא וסבירנא, אם אוכל לדון אף ללא רשות.

ת"ש: דמ"ו בדר"ג: דן דין וטעה א"ל רב יוסף: אם קיבלוך עליהם - לא תשלם, ואי לא,

לך שלם. ש"ס כשלא קיבלו רשות דינו דין, ש"מ.

רב ושמואל: הרוצה לדון דין, ושאם יטעה יפטור - יטול רשות מריש גלותא.

פשיטא: קיבל רשות בבבל יכול לדון בבבל, קיבל רשות בא"י יכול לדון בא"י

קיבל בכל יכול לדון בא"י דכאן שבט ושם מחוקק שררה קטנה יותר

ללא יסור שבט מיהודה ראשי גליות שבבבל, שרודין ישראל בשבט.

ומחוקק מבין רגליו - בני בניו של הלל, שמלמדן תורה ברבים.

קיבל רשות בא"י אם יכול לדון בבבל?

תא שמע: דרב"ב דן דין וטעה, - א"ל ר"ח: אי קיבלוך עליהם לא תשלם,

ואף דרב"ב קיבל רשות, ש"מ לא מהני

ואף שרב"ה כשנתווכח עם אנשי ריש גלותא אמר: לא מכס קיבלתי

רשות, אלא מאבי ר"ה, והוא מרב, והוא מר"ח והוא מרבי. - בדבר

בעלמא דחאם, אבל לא שזיעיל לו לא"י, וטעם שקיבל רשות בשביל

עירות העומדים על הגבולין.

מאי רשות

כשירד רב"ב"ח לבבל א"ל ר"ח לרבי: בן אחי יורד לבבל,

יורה? - יורה. ידין? - ידין. יתיר בכורות? - יתיר.

כשירד רב לבבל, א"ל ר"ח לרבי: בן אחותי יורד לבבל,

יורה? - יורה. ידין? - ידין. יתיר בכורות? - אל יתיר.

טעם שלרב"ב קרא בן אחי ולרב קרא בן אחותי [לא שכך היה המעשה שהרי:

איבו, וחנה, ושילא, ומרתא, ור"ח - כוליהו בני אבא בר אחא כרסלא מכפרי חיז]

א. רב בן אחיו שהיה בן אחותו, ורב"ב"ח לא בן אחותו.

ב. על שם חכמתו דאמר לחכמה אחתי את.

אל יתיר בכורות?

ה: לא משום: דלא חכים - שהרי חכים טובא!

ולא משום: משום שאינו בקי במומים - שהרי רב: גדל אצל רועה בהמה י"ח

חדשים לידע איזה מום קבוע ואיזה מום עובר!

- אלא: לחלוק כבוד לרבה בר חנה.

ב. משום הא גופיה, דרב בקי במומים יותר מכולם, ושרי מומי

שאנשים לא יודעים, ויבואו בטעות לדמות ולהכשיר מום עובר.

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ו.

מוגש מאת 'הקו החרדי'

יורה? - יורה!

אי גמיר - למה צריך רשות - משום מעשה שהיה.

דתניא: כשהלך רבי למקום אחד וראה שמגבלין עיסותיהם בטומאה.

שאלם מדוע, אמרו לו: תלמיד אחד בא לכאן, והורה לנו מי בצעים [אנמים] אין מכשירין. והוא דרש להם - מי ביצים!

וטעו גם: מי קרמיון ופיגה [נהרות] פסולין, מפני שהן מי ביצים.

והם סברו: מדלגבי חטאת פסילי - גם לא מכשירים, ולא היא, דלענין חטאת בעי מים חיים ושם יש עפר, כאן - כל דהו מכשרי.

באותה שעה גזרו: תלמיד אל יורה אלא אם נוטל רשות מרבו.

תנחום בדר"א איקלע לחתר, דרש להו: מותר ללתות חיטין בפסח.

אמרו לו: רבי מני מצור כאן, ותניא: תלמיד אל יורה הלכה במקום רבו, אלא אם רחוק ממנו ג' פרסאות כנגד מחנה ישראל! א"ל שלא ידע.

מעשה שר"ח ראה לאחד בבית הקברות שאלו אינך בן פלוני כהן? א"ל אבי גבה עיניים היה נתן עיניו בגרושה וחללו [הורה רק להפרישו מאיסור]

פשיטא, רשות לחצי מועילה, רשות על תנאי מהו

ת"ש דר"ו לר"ש: הרי אתה ברשותנו, עד שתבא אצלנו.

שמואל: שנים שדנו - דיניהם דין, אלא שנקרא בית דין חצוף.

ואף דשנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע - יוסיפו הדיינין.

לא יהו כשנים שדנו דמעיקרא על דעת ג' ישבו.

וקשה דארשב"ג: הדין - בשלשה, ופשרה - בשנים. יפה כח פשרה מכח

הדין. ששנים שדנו - בעלי דינין יכולין לחזור בהן, ושנים שעשו פשרה - אין בעלי דינין יכולין לחזור בהן.

ואין לומר רשב"ג חלק על רבנן דר"א: שנים שדנו לכו"ע אין דיניהם דין!

ודחי שאין להקשות מר' אבהו על שמואל.

ו. רבי אבהו: שנים שדנו דיני ממונות לכו"ע: אין דיניהם דין.

דן את הדין, וזיכה את החייב וחייב את הזכאי, טימא את הטהור

טיהר את הטמא - מה שעשה עשוי, ומשלם מביתו.

שקיבלוהו עליהו. ומשלם מביתו, שקיבלוהו רק לדין תורה.

שאל ר"ם: כמה טעה אם בדבר משנה והא ר"א טעה בדבר משנה - חוזר,

אלא דטעה בשיקול הדעת.

ר"פ כגון שחלקו ב' תנאי או אמוראי, ולא נאמרה הלכה כמי, וסוגיין

דעלמא אליבא דחד מהם, והוא נהג כאידך היינו שיקול הדעת.

לימא מחלוקת שמואל ור' אבהו גבי ב"ד דשנים כתנאי.

ביצוע: לר"ם בשלשה, וחכ"א: פשרה ביחיד.

סברו: לכו"ע מקשינן פשרה לדין. וחלקו אם דין בשלושה או בשנים

ודחי דלכו"ע דין בשלשה, וחלקו: אם מקשינן פשרה לדין

קשה לימא ג' תנאי בפשרה, ר"ם: בשלשה, רשב"ג: בשנים, וחכמים: ביחיד?

דחה ראבדר"א מ"ד ב' - אפי' חד, ובעי' ב' כדי להיות ע"ז עדים.

ר"א: ש"מ פשרה א"צ קנין, שאם צריכה ל"ל ג' סגי בתרי וליקני

והלכתא: פשרה צריכה קנין.

כשם שהדין בשלשה כך ביצוע בשלשה, נגמר הדין א"א לביצוע.

ר"א בריה"ג: אסור לביצוע, וכל הביצוע - הרי זה חוטא,

וכל המברך את הביצוע הר"ז מנאין, ועל זה נאמ' בצע בריך נאין ה',

וכן משה אומר יקוב הדין את ההר, שנא' כי המשפט לאלהים הוא,

אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום, ומשים שלום בין אדם לחבירו,

שנא' בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון.

ר"א: הרי שגזל סאה של חטים וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה, אין

זה מברך אלא מנאין, ועל זה נאמר: וביצוע בריך נאין ה'.

ר"ם: בוצע כנגד יהודה ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו

וכל המברך את יהודה הר"ז מנאין, ועל זה נא: ובצע בריך נאין ה'.

ריב"ק: מצוה לביצוע, אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. זה ביצוע.

ויהי דוד עשה משפט וצדקה משפט שיש בו צדקה - זה ביצוע.

אתאן לת"ק: דן את הדין, זיכה את הזכאי וחייב את החייב, וראה שנתחייב עני

ממון ושלם לו מתוך ביתו - זה משפט וצדקה,

משפט לזה שהחזיר לו ממון, וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו.

ואף לרבי: אף שלא שילם מתוך ביתו זהו משפט לזה שהחזיר לו ממון,

וצדקה לזה - שהוציא גזילה מתחת ידו.

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ז.

מוגש מאת 'הקו החרדי'

רשב"ם שנים שבאו לפניך לדין, עד שלא תשמע דבריהן, או משתשמע דבריהן ואי אתה יודע להיכן דין נוטה - אתה רשאי לומר להן: צאו ובצעו. משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה - אי אתה רשאי לומר להן: צאו ובצעו. שנאמר פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נוטש, קודם שנתגלע הריב - אתה יכול לנטשו, משנתגלע הריב - אי אתה יכול לנטשו.

זו"ר: שנים שבאו לדין, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהן ואין אתה יודע להיכן דין נוטה - אתה רשאי לומר להם: אין אני נוקק לכם. שמא נתחייב חוק ונמצא חוק חרודי.

משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה - אי אתה יכול לומר להן איני נוקק לכם, שנאמר לא תגורו מפני איש.

זו"ר"ק: מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר, שלא ישתוק ולא תגורו מפני איש, ר"ה לא תבנים דברך מפני איש. ויהו עדים יודעים את מי הן מעידין, ולפני מי הן מעידין, ומי עתיד ליפרע מהן, הועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'.

ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין, ולפני מי הן דנין, ומי עתיד ליפרע מהן, שנאמר אלהים נצב בעדת אל. וכן ביחושפט כי לא לאדם תשפטו כי לה', שמא יאמר הדיין מה לי בצער הזה ת"ל עמכם בדבר משפט אין לדיין אלא מה שעניו ראות.

נגמר דין ר"י מרב: איש פלוני אתה חייב, איש פלוני אתה זכאי.

רבי: הלכה כרבי יהושע בן קרחה. שמצווה לבצוע

ואף שר"ה תלמיד רבי: היה שואל קודם הדין: האם תרצו דין או פשרה.

א. ריב"ק: היינו מצווה לומר להם: אי דין, או פשרה בעיתו.

ב. ולת"ק רשות, אף אחר גמ"ד!

ג. ולרשב"ם קודם רשות, אחר שאתה יודע להיכן הדין נוטה אסור לבצוע

ד. ר"א בריה"ג לעולם אסור לבצוע. אף קודם הדין.

דעה רביעית לדרשת הפסוק בצע ברך

ר"ת ב"ח בצע ברך כנגד מעשה העגל, שנא ויבא אהרן ויבן מזבח לפניו, אר"א: ראה חור שזכוח לפניו, אמר אי לא אשמע להם יעשו לי כמו שעשו בחור ויתקיים בי אם יהרג במקדש ה' בהן ונביא, ולא תהא להם תקנה לעולם, מוטב שיעבדו לעגל אפשר תהא להם תקנה בתשובה. [והיינו כעין פשרה]

ודרשו: פוטר מים תורה, ראשית מדון- דין. תחילת דין אדם על דברי תורה

ר"ה: דומה המריבה - לצינור מים זרם דק, כיון שגדל גדל.

אביי קשישא דומה למדף הגשר, כיון דקם - קם. ומתחזק כשהולכים עליו

שבעה 'משלי אנשים' שיש להם סמך בכתובים

א. אותו שאמר השומע חרפתו ושותק, יפטר ממאה רעות.

שמואל לר"י: פוטר - פותח מים מריבה, - ראשית מדון - מאה דין נוטריקון וגימט'

ב. אותו שאמר: על ב' או ג' גניבות לא נהרג נתפס, וסופו ללקות באחרונה.

שמואל לר"י: כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל, ועל ארבעה לא אשיבנו?

ג. אותו שאמר שבע בורות לצדיק ומכולם ניצל, ואחד לעבד רע רשע, ובו נופל.

שמואל לר"י: כי שבע יפול צדיק וקם (ורשע יפול באחת).

ד. אותו שאמר: ההולך מב' ד' שלקחו גלימתו, יזמר וישיר ישמח שהשיב הגזילה

שמואל לר"י: וגם כל העם הזה על מקמו יבא בשלום.

ה. אותו שאמר: כשמנמנת נופל הסל שעל ראשה [שאין מלאכת העצל ניכרת]

שמואל לר"י: בעצלותים ימך המקרה וגו'. תשפל התקרה

ו. אותו שאמר: איש שבטחתי בו קם להכותני אוהבי נהפך לשונאי

שמואל לר"י: גם איש שלומי אשר בטחתי בו וגו'.

ז. אותו שאמר: כשאהבתנו עזה אף על סייף מקום צר היה מקום,

כעת שאינה עזה אף מיטה בת ס' אמה אינה מספקת.

ר"ה: בתחילה: ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת,

ותניא: ארון תשעה וכפורת טפח הרי כאן עשרה,

והבית.. ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו.

ובסוף כשחטאו השמים כסאי והארץ הדרם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי וגו'

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ז.

מוגש מאת 'הקו החרדי'

לא תגורו לשון הכנסה

- ר"נ א. ויין לא תשתה ולא תאגר.
- ראב"י ב. תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה.
- ראבדר"א ג. אגר בקיץ בן משכיל.

לג דרשות בדבר הזהירות הנדרשת מדיינים

- א. רשב"ג מר' יונתן: כל דיין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל, שנאמר: אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט. וכל שאין דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל, שנאמר משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה'.
- ב. רשב"ג מר' יונתן: כל דיין שנוטל מזה ונותן לזה שלא כדין הקב"ה נוטל ממנו נפשו שנאמר... כי ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש.
- ג. רשב"ג מרבי יונתן: לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת בין ירכותיו, וגיהנם פתוחה מתחתיו, שנא'.. איש חרבו על ירכו מפחד בלילות - מפחדה של גיהנם שדומה ללילה.
- ד. ר' יאשיהו: בית דין כה אמר ה' דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושק, אם ברור לך הדבר כבקר - אמרהו, ואם לאו - אל תאמרהו.
- ה. ר' יונתן: אמר לחכמה אחתי את - אם ברור לך הדבר כאחותך שאסורה לך - אומרהו, ואם לאו - אל תאמרהו.
- ט. ריב"ל: עשרה שיושבין בדין קולר תלוי בצואר כולן אף תלמיד לפני רבו. י. ר"ה: כשבא לדין אסף עשרה ת"ח שהעונש יתחלק כנסורת בין כולם.
- יא. רב אשי: כשבאה לפניו טריפה אסף לכל טבחי הבקאים במחסיא כדי שהעונש שיבוא כנסורת כביכול שיתחלק העונש בן כולם ולא כקורה.
- יב. ר"ג ב"ב: מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, אם דיין דומה למלך, שאינו צריך לכלום - יעמיד ארץ, ואם דומה לכהן שמחזור בבית הגרנות - יהרסנה.
- יג. רבי נשיאה: העמידו דיין שלא למד, א"ל ליהודה מתרגם דר"ל: שיקום לתרגמו. התכופף והדיין לא דיבר, פתח המתורגמן: הוי אמר לעין הקיצה עורי לאבן דומם הוא יורה הנה הוא תפוש זהב וכסף וכל רוח אין בקרבו. ועתיד הקב"ה ליפרע ממעמידין וה' בהיכל קדשו חס מפניו כל הארץ.
- יד. ר"ל: כל המעמיד דיין (על הציבור) שאינו הגון כאילו נוטע אשירה בישראל, שנא שפטים ושטרים תתן לך וכמד לא תטע לך אשירה כל עין.
- יד. רב אשי: ובמקום שיש תלמידי חכמים - כאילו נטעו אצל מזבח, שנאמר אצל מזבח ה' אלהיך.
- טו. רב אשי: כתיב לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב. וכי דעין שרי? - אלא אלוה הבא בשביל כסף, ואלוה הבא בשביל זהב.
- טז. רב: כשבא לב"ד אמר: ברצון עצמו יוצא ליהרג שעיוות הדין וצרכי ביתו לא עושה כאן, וחוזר לביתו בידיים ריקות, ולואי שתהא ביאה כיציאה. בלי עיוות הדין וכשלוחו הרבה לביתו אמר: אם יעלה לשמים שיאו כגללו לנצח יאבד כשנשאוהו על כתפיים בשבתות שקודם הרגל אמר: כי לא לעולם חסן ואם נזר לדור ודור.
- יז. ר' ר' בר קפרא: מנין דהו מתונין בדין דלא תעלה במעלת, ובמד: ואלה המשפטים. יט. רבי אליעזר: מנין לדיין שלא יפסע על ראשי עם קודש - לא תעלה במעלת, ובמד: ואלה המשפטים.
- כ. רי"ד: אשר תשים - ולא אשר תלמדם - אלו כלי הדיינים.
- כא. ר"ה: כשיצא מדין אמר: הוציאו כלי עבודתי: מקל ורצועה, שופר וסנדל.
- כב. רי"ז: ואצוה את שפטיכם בעת ההיא - כנגד מקל ורצועה תהא זריז.
- כג. ר"ח: שמע בין אחיכם ושפטתם
- אזהרה לב"ד שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בע"ד חבירו, ואזהרה לבע"ד שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בע"ד חבירו.
- כ"ב: מלא תשא - לא תשיא.
- כד. ר"ל: ושפטתם צדק - צדק את הדין ואחר כך חתכהו,
- כה. ר"י: בין איש ובין אחיו - אפילו בין בית לעלייה, ובין גרו - אפילו בין תנור לכירים.

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ח.

מוגש מאת 'הקו החרדי'

- כו. ר"י: לא תפירו פנים במשפט לא תכירהו ר"א: לא תנכרהו כנכרי ולחיבו
- כז. ר"ב: פסל עצמו לרזן לבעל אכסניא שלו, וביקש מר"כ לדונו, וראה ר"כ שדעתו גסה א"ל אי תציית ציית, ואי לא אוציא לרב מאזנך.
- כח. ר"ל: פקטן בגדל תשמעון. שיהא חביב עליך דין פרוטה, כדין מאה מנה. הלכתא: דשלא להקדים של מאה מנה.
- כט. ר"ח: לא תגורו מפני איש - אל תכנים דברוך מפני איש.
- ל. רחב"ח: כי המשפט לאלהים הוא -אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שנוטלין מזה ממון ונותנים לזה שלא כדין, אלא שמטריחין אותי להחזיר ממון לבעליו.
- לא. ר"ח: והדבר אשר יקשה מכם, -על דבר זה נענש משה, דויקרב משה את משפטן לפני ה'.
- מתקוף רנב"י: מי כתיב ואשמעתיכם? ושמעתי כתיב, אי למדתי, ואי לא אלך ואלמד אלא כדתניא: ראויה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתב על ידן, ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב על ידי משה רבינו, אלא שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו. ללמדך שמגלגלין חובה על ידי חייב, וזכות על ידי זכאי.
- לב. ר"ש: ואצינה את שפטיכם בעת ההיא וכתיב ואצינה אתכם בעת ההיא. אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן. ואזהרה לדיין שיסכול את הציבור. -באשר ישא האמן את הינק.
- לג. ר"י: כי אתה תבוא, וכתיב כי אתה תביא, א"ל משה ליחוש: אתה והזקנים שבדור עמהם. א"ל הקב"ה: טול מקל, והך על קדקדם, - דבר אחד לדור ואין שני דברין לדור.

תנא: זימון בשלשה.

זימון היינו הזמנה לדיין

ולא ברכת הזימון דתניא להדיא זימון וברכת זימון בשלושה

כרבא: דשליח שבא בשם דיין אחד אינו כלום עד שיאמר בשם כולם אבל אם בא ביום הדין שהדיינים יושבים - הוי בשם הכי"ד

תשלומי כפל כו'.

רנב"ח לרנב"י: יחיד מומחה אם דן דיני קנסות א"ל תניתוה כפל וד' וה' בשלשה והיינו ג' מומחין דבהדיוטות אפי' עשרה פסולין לדיני קנסות

וחב"א: מוציא שם רע בכ"ג. שיש בו דיני נפשות

ח' שיטות כמה חלקו ר"מ ורבנן

- א. עולא: אי חוששין ללעז לר"מ: חוששין ללעז ורבנן: אין חוששין
- ב. רבה: אי חוששין לכבודן של ראשונים. ולכו"ע: לא חוששין ללעז שנתכנסו כ"ג לרזן דיני נפשות ונתפזרו וביקש שידונו דיני ממונות דלחכמים מפני כבוד הראשונים יש לאספן שוב לדיני ממונות.
- ח: מיתביב: וחב"א: תבעו ממון בשלשה, תבעו נפשות - בעשרים ושלשה. שתבעו ממון תחלה בשלשה, תבעו נפשות תחלה אפי' ממון בכ"ג. - ולעולא רבא ורחב"א שהוא [ארי שבחבורה] מיירי שהביא הבעל עדים שזינתה, והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל, בא לגבות ממון מבעל - בשלשה, ובמקום נפשות - בכ"ג.
- ג. אב"י: לכו"ע חיישינן ללעז, ומשום כבודן של ראשונים. וכאן שהתרו בה סתם. וכדתניא: שאר חייבי מיתות שבתורה אין ממיתין אותם אלא בעדה ועדים והתראה, ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתה בכ"ד, ר"י: עד שיודיעוהו באיזה מיתה נהרג.
- ד. רב פפא: באשה חבירה, ובמחלוקת ריב"י ורבנן. דלריב"י: חבר א"צ התראה, שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד. הלכה שצריך
- ח: רב אשי: שהתרו בו למלקות ולא להריגה ובמחלוקת רי"ש ורבנן אם מכות לרבנן: בשלושה, לרי"ש: בכ"ג.
- ו. רבינא: כגון שנמצא אחד מן העדים קרוב או פסול, ובמחלוקת רבי יוסי ורבי אליבא דר"ע. דתנן ר"ע: לא בא שלישי אלא להחמיר עליו, לעשות דינו כיוצא באלו. אם כך ענש הכתוב את הניטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה עאכו"כ שישלם שכר את הניטפל לעושה מצוה

דיני ממונות פרק ראשון סנהדרין ט:

מוגש מאת 'הקו החרדי'

כעושה מצוה, וכן"ל אף לענין שאם נמצא א' מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ואפי' הן מאה- עדים רבי יוסי: דוקא בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות תתקיים עדות בשאר. רבי: אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות. ובזמן שהתרו בהן, אבל בשלא התרו בהן מה יעשו שני אחים ואחד שראו באחד שהרג את הנפש?!

ז. ואב"א: כגון שהתרו בה אחרים. ולא עדים. ובמחלוקת ר' יוסי דלעולם אינו נהרג עד שיהו פי שני עדיו מתרין בו, שנאמר על פי שנים עדים.

ח. ואב"א: כגון שהוכחשו בבדיקות, ולא בחקירות. ובמחלוקת ב"ז ורבנן דתנן: מעשה וברק בן זכאי בעוקצי תאנים. והכחישו ואז' וכיטל העדות

הלכה נוספת בדין מוציא ש"ר

ר"ב יוסף: הביא הבעל עדים שזינתה, והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל - עדי הבעל נהרגין, ואין משלמין ממון. קלב"ט

חזר והביא הבעל עדים והזימום לעדי האב - עדי האב נהרגין ומשלמין ממון לזה, ונפשות לזה. ולא אמרי' קלב"ט ב' חיובים נפרדים

ר"ב יוסף: פלוני רבעו לאונסו - הוא ואחר מצטרפין להרגו.

לרצונו- רשע הוא, ואל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס. ובטל אדם קרוב אצל עצמו, ואין משים עצמו רשע. ואין נאמן על עצמו

ר"ב: פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו, אבל לא להורגת. וקמ"ל דאף אצל אשתו אדם קרוב ומפלגינן דיבורא

ר"ב: פלוני בא על נערה המאורסה והזומו - נהרגין, ואין משלמין ממון. בתו של פלוני והזומו נהרגין, ומשלמין ממון. - ממון לזה, ונפשות לזה.

ר"ב: פלוני רבע השור והזומו - נהרגין ואין משלמין ממון, שורו של פלוני והזומו - נהרגין ומשלמין ממון, ממון לזה ונפשות לזה.

אף שכבר אמר לדין זה כבתו של פלוני קמ"ל משום שהסתפק בדין דומה פלוני רבע שורי מהו? מי אמרינן: אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם קרוב אצל ממונו. או אמרינן: אדם קרוב אצל ממונו.

הדר פשטה: אדם קרוב אצל עצמו, ולא אצל ממונו!

